

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.022.05.2020

Marek Ustrobiński
Prezes Zarządu
Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów
i Kanalizacji Sp. z o. o. w Rzeszowie
ul. Naruszewicza 18
35-055 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Rzeszowie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Ustrobiński od 19 lutego 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił: Robert Nędza, Prezes Zarządu Spółki w okresie od 16 grudnia 2016 r. do 12 października 2020 r. Na podstawie Statutu Spółki, od dnia 13 października 2020 r. do dnia 18 lutego 2021 r., funkcję kierownika MPWiK pełnił prokurent Robert Potoczny.
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Zbieranie ścieków komunalnych. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie osadów ściekowych. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2018 r. – 30 września 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Magdalena Grabowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/168/2020 z 20 października 2020 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania MPWiK w Rzeszowie w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Rzeszowie (dalej MPWiK lub Jednostka) przedłożyło Prezydentowi Miasta Rzeszów „Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Rzeszowie na lata 2018-2020” (dalej Plan Rozwoju) oraz jego aktualizację. Dane zawarte w Planie Rozwoju były spójne z Aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017 (dalej AKPOŚK). Realizacja wszystkich przedsięwzięć będących w gestii MPWiK, określonych w AKPOŚK 2017 przebiegała w terminach niebudzących obaw, co do wypełnienia celów określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

MPWiK rzetelnie zbierał informacje na temat ilości odbieranych ścieków z systemu kanalizacji zbiorczej, bezodpływowych zbiorników, jak również przydomowych oczyszczalni ścieków. Jednostka podejmowała inicjatywy ukierunkowane na podpięcie do kanalizacji zbiorczej gospodarstw wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe poprzez monity kierowane do Prezydenta Miasta Rzeszowa. Ponadto, MPWiK realizował wszystkie wnioski o przyłączenie do kanalizacji sanitarnej w miejscach gdzie znajdowała się odpowiednia infrastruktura. Jednostka na bieżąco planowała inwestycje budowy bądź modernizacji kanalizacji sanitarnej na wniosek mieszkańców zgłaszających akces do przyłączenia do zbiorczego systemu odbioru ścieków sanitarnych.ⁱ

Jednostka realizowała wszystkie działania na podstawie funkcjonujących w obiegu prawnych decyzji administracyjnych. Nie odnotowano przekroczenia parametrów określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na szczególne korzystanie z wód dotyczące ścieków oczyszczonych kierowanych do odbiornika końcowego odprowadzającego je do rzeki Wisłok. Kontrolowana jednostka rzetelnie realizowała obowiązki wynikające z przepisów Prawa budowlanego nakładających obowiązek dokonywania przeglądów okresowych systemów kanalizacji, urządzeń oczyszczania ścieków oraz zbierania i gospodarowania odpadami poprzez odzysk lub ich zagospodarowanie. Podejmowała działania ukierunkowane na racjonalne zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych. Przygotowane ustabilizowane osady ściekowe zbywane na rzecz obiorcy wykorzystującego je w procesie R10 były badane pod względem spełniania wymaganych parametrów przez własne akredytowane laboratorium. Grunty, na które miał być deponowany osad ściekowy poddawane były badaniom przez akredytowane laboratorium.

Wszystkie podmioty odbierające odpady wytwarzane w związku z procesem oczyszczania ścieków, były przekazywane odbiorcom posiadającym stosowne zezwolenia na ich unieszkodliwienie, odzysk lub zagospodarowanie.

Jednostka kontrolowana na bieżąco planowała realizację modernizacji, remontów, budowy i rozbudowy urządzeń i obiektów wykorzystywanych w procesie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz zagospodarowania osadów ściekowych. Skutecznie wykorzystywała dostępne źródła finansowania w celu realizacji inwestycji niezbędnych do osiągnięcia celów określonych w KPOŚK. Występujące w wyniku przeprowadzanych postępowań zamówień publicznych oszczędności, były kierowane na poczet powiększania zakresu planowanych inwestycji.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Najwyższa Izba Kontroli, za nierzetelne uznała dane przekazywane przez MPWiK na potrzeby sporządzenia przez gminę sprawozdania z realizacji KPOŚK.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

1.1 Planowanie gospodarki ściekowej.

Opis stanu faktycznego

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji SP. z o. o. KRS 0000185541 funkcjonowało w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie Aktu Założycielskiego⁴. Zgodnie z Aktem Założycielskim, podmiot ten działał na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks Spółek Handlowych, ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 712 ze zm.). Gmina Miasto Rzeszów była w posiadaniu 100% udziałów kapitału zakładowego opiewającego na kwotę 256,747 mln zł⁵.

Długość kanalizacji sanitarnej będącej własnością MPWiK systematycznie wzrastała w latach 2018-2020. W 2018 r. jednostka była właścicielem 687,3 km kanalizacji (wraz z przyłączami⁶ 810,3 km kanalizacji), w roku 2019 715,8 km (wraz z przyłączami 837,8 km), natomiast do 30 września 2020 r. 725,1 km (wraz z przyłączami 847,8 km.).

Na terenie miasta Rzeszowa zlokalizowane były fragmenty kanalizacji sanitarnej będącej w zarządzie innych podmiotów. Składały się na nie: 39,6 km kanalizacji na osiedlu Zwiężczyca w zarządzie Gminy Boguchwała lub Spółki Komunalnej GoKom Sp. z o.o., 24,8 km na osiedlu Biała w zarządzie Gminy Tyczyn lub Spółki Komunalnej EKO-Strug Sp. z o. o., 9,4 km na osiedlu Miłocin w zarządzie Gminy Głogów Małopolski lub Spółki Komunalnej EkoGłog, 34 km na osiedlu Matysówka w zarządzie Gminy Tyczyn lub Spółki Komunalnej EKO-Strug Sp. z o. o.

Ponadto MPWiK w Rzeszowie był w posiadaniu oczyszczalni ścieków wraz z przynależnymi obiektami budowlanymi związanymi z procesem technologicznym oczyszczania ścieków oraz uzdatniania wody, laboratorium oraz budynków administracyjno-biurowych wraz z gruntami, na których zlokalizowane były nieruchomości. MPWiK nie posiadało i nie zarządzało majątkiem związanym z gospodarką ściekową zlokalizowanym poza granicami Miasta Rzeszowa.

Na terenie eksploatowanej przez MPWiK oczyszczalni ścieków znajdowała się stacja zlewna służąca do przejmowania nieczystości ciekłych dowożonych pojazdami asenizacyjnymi z miejsc gromadzenia z terenu gminy Rzeszów oraz gmin ościennych. MPWiK nie był w posiadaniu innych punktów zlewnych nieczystości płynnych.

(akta kontroli str. 7-24 32-44, 319-321, 45-156)

W okresie objętym kontrolą MPWiK realizował zadania w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie decyzji Zarządu Miasta Rzeszowa

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Akt Założycielski Spółki z Ograniczoną Odpowiedzialnością z dnia 6 grudnia 2003 r. t. j. z dnia 24 kwietnia 2020 r.

⁵ 256 747 udziałów, każdy o wartości 1000 zł.

⁶ Przyłącza w posiadaniu MPWiK

z 24 września 2002 r.⁷. Zezwolenie to dotyczy działalności na terenie Gminy Miasto Rzeszów. MPWiK posiadał również zezwolenia dotyczące odprowadzania ścieków z terenu miejscowości Chmielnik⁸, Miłocin⁹, Pogwizdów Nowy – Park Naukowo-Technologiczny¹⁰, Krasne¹¹, budynek 871 w miejscowości Świlcza¹², Biała¹³. MPWiK przyjmował i oczyszczał ścieki na podstawie umów cywilno-prawnych:

- z sieci Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej EKO-Strug Sp. z o. o. w Tyczynie z gminy Tyczyn oraz z miasta Rzeszowa (części osiedla Biała i Budziwój) (umowa nr 24322 z 27 lutego 2015 r.),
- z sieci Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Boguchwale tj. z części gminy Boguchwała oraz osiedla Zwiężczyca (umowa nr 20465 z 30 grudnia 2009 r. wraz z aneksami),
- z sieci Zakładu Usług Komunalnych w Krasnem tj. z części gminy Krasne (Malawa, Krasne Jawornik) – umowa nr 23568 z 9 grudnia 2013 r. oraz z części gminy Krasne, tj. Krasne Wilkowyja (umowa nr 1/2018 z 3 stycznia 2018 r.), z części Gminy Krasne sąsiadującej z Rzeszowem w okolicy ul. Olbrachta (umowa nr 2/2019 z 26 września 2019 r.).

MPWiK odprowadzał ponadto część ścieków sanitarnych kolektorami do kanalizacji gminy Tyczyn eksploatowanej przez Eko-Strug Sp. z o. o. w Tyczynie z części osiedla Budziwój i Biała na podstawie umowy z 27 lutego 2015 r. oraz do gminnej oczyszczalni ścieków w Siedliskach (gmina Lubenia) na podstawie umowy na odprowadzanie ścieków nr 1/2010 z 21 czerwca 2010 r. (ilość ścieków ustalana była na podstawie przepływomierza).

(akta kontroli str. 25-44)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Planowanie realizacji przedsięwzięć w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu
faktycznego

MPWiK przedłożył Prezydentowi Miasta Rzeszowa Plan Rozwoju 8 września 2017 r. Rada Miasta Rzeszowa 24 października 2017 r. podjęła uchwałę w sprawie przedłożonego dokumentu¹⁴. Działalność MPWiK w Rzeszowie w zakresie inwestycyjnym służącym rozwojowi i modernizacji infrastruktury gospodarki ściekowej ograniczała się do granic administracyjnych Miasta Rzeszów. Dokument obejmował okres 2018-2020 r.

Plan Rozwoju uwzględniał realizację przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie celów aglomeracji zawartych w AKPOŚK mieszczących się w zasięgu działania MPWiK.

Planowane rozpoczęcie i zakończenie realizacji przedsięwzięć związanych z realizacją KPOŚK było zgodne z AKPOŚK.

Zapisy KPOŚK mają charakter ogólny i przewidują zakończenie zadań inwestycyjnych dot. sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31 grudnia 2021 r.

⁷ Znak GK.II.7017/5/2002

⁸ Decyzja Wójta Gminy Chmielnik znak GK.70003.1.2018 z 3 stycznia 2019 r.,

⁹ Decyzja Burmistrza Głogowa Małopolskiego znak GK-7034/1/MPWiK/04 z 5 stycznia 2005 r.

¹⁰ Decyzja Burmistrza Głogowa Małopolskiego znak GK.7034.7.2017 z 1 lutego 2017 r.

¹¹ Decyzja Wójta Gminy Krasne znak W.7002.1.2017.WW z 19 października 2017 r. zmieniona decyzją W.7002.1.2019.WW z 4 listopada 2019 r.,

¹² Decyzja Wójta Gminy Świlcza nr 1/2017 z 18 października 2017 r.

¹³ Decyzja Burmistrza Gminy Tyczyn znak SIL.70/643/01/03 z 10 stycznia 2003 r.

¹⁴ Uchwała nr L/1089/2017

Zakończenie inwestycji dot. oczyszczalni ścieków zgodnie z AKPOŚK planowano na koniec 2018 r., inwestycja dotyczyła budowy suszarni osadów ściekowych.

Suszarnię osadów ściekowych uruchomiono w czerwcu 2018 r. W roku 2019 realizowane były prace na oczyszczalni niepowiązane bezpośrednio z procesem osuszania, dotyczyły one modernizacji dróg placów i budynków.

Rozpoczęcie realizacji wszystkich zadań określonych w KPOŚK było opóźnione z powodu wydłużenia procedury zamówień publicznych. Opóźnienie to nie miało jednak wpływu na dotrzymanie terminów zakończenia zadań określonych w tym dokumencie. Zakończenie realizacji zadań związanych z rozbudową kanalizacji sanitarnej przez MPWiK nastąpiło wcześniej niż zakładał KPOŚK.

W Planie rozwoju określono koszty realizacji przedsięwzięć i w zależności od zmieniającej się sytuacji, był on aktualizowany. Uwzględnione były w nim zarówno zadania przewidziane w KPOŚK, jak również inne istotne dla realizacji zadań przez MPWiK wraz z przewidzianymi kosztami ich realizacji oraz harmonogramem.

Plan Rozwoju był na wniosek Spółki aktualizowany w roku 2018¹⁵, 2019 oraz 2020. Każda aktualizacja Wieloletniego Planu była zatwierdzana uchwałą Rady Miasta Rzeszowa. Aktualizacje dotyczyły rozbudowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej w związku z rozszerzeniem granic Miasta Rzeszowa oraz zmian planowanych kosztów realizacji zadań wynikających z przeprowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych oraz powstałych oszczędności.

W związku z ograniczeniem terenu działania MPWiK w zakresie odprowadzania ścieków do granic miasta Rzeszowa, ujęte w Wieloletnim Planie zadania dotyczyły wyłącznie inwestycji realizowanych na terenie miasta. Zezwolenia na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków gmin ościennych, dotyczyły wyłącznie zaopatrzenia ich w wodę. W dwóch przypadkach (jeden dom prywatny oraz obiekt - Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny) dotyczyły pojedynczych obiektów budowlanych zlokalizowanych na granicy Miasta i gminy sąsiedniej.

(akta kontroli str. 45-156)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu
faktycznego

MPWiK posiadał dane dotyczące ilości ścieków odbieranych za pomocą systemu kanalizacji zbiorczej na terenie miasta Rzeszowa. Posiadał również wiedzę o ilości ścieków odbieranych z systemu kanalizacji gmin sąsiednich. MPWiK dysponował również wiedzą, z jakich miejsc (nieruchomości) i w jakich ilościach dowożone były wozami asenizacyjnymi nieczystości ciekłe z bezodpływowych zbiorników. Dane te zbierane były na podstawie odczytów przepływomierzy na stacji zlewniowej oraz dokumentów potwierdzających fakt ich przekazania. MPWiK ewidencjonował również pochodzenie oraz ilość osadu ściekowego dostarczanego z przydomowych oczyszczalni ścieków. Kierownik MPWiK wyjaśnił, iż *Spółka posiada wiedzę, z jakich nieruchomości i w jakich ilościach dowożone są ścieki wozami asenizacyjnymi. Wskazał jednak, iż nie prowadzi dodatkowej (odrębnej) ewidencji ilości nieczystości ciekłych z podziałem na ścieki dowożone z terenu aglomeracji i ścieki spoza niej, gdyż brak jest podstaw prawnych nakładających taki obowiązek.*

¹⁵ Uchwała nr LXV/1540/2018/ z 25 września 2018 r., nr XXII/486/2019 z 3 grudnia 2019 oraz XXXVIII/775/2020 z 27 października 2020 r.

Pozycji takich nie zawiera załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. określający wzór sposobu potwierdzenia odbioru nieczystości ciekłych¹⁶.

W okresie objętym kontrolą odprowadzono łącznie 45 191 tys. m³ ścieków, z czego 1 598 tys. m³ pochodziło z terenów zlokalizowanych poza obszarem aglomeracji. W tym samym okresie dowieziono łącznie 77,5 tys. m³ nieczystości ciekłych z terenu Miasta Rzeszowa oraz gmin sąsiednich.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. MPWiK w Rzeszowie realizował szereg przedsięwzięć inwestycyjnych, modernizacyjnych i remontowych na terenie Miasta Rzeszowa, które zostały określone w Planie rozwoju, w tym wszystkie zaplanowane w KPOŚK, tj.: Rozbudowa sieci kanalizacyjnej dla miasta Rzeszowa, Porządkowanie kanalizacji w obrębie ulic Dąbrowskiego, Reformackiej, Langiewicza, Przemysłowej i Boja Żeleńskiego, Porządkowanie i rozbudowa systemu kanalizacji wodno-ściekowej na terenie Miasta Rzeszowa, w tym zadanie - Porządkowanie gospodarki kanalizacji sanitarnej i deszczowej w rejonie zlewni potoku Mikośka, etap II, Odprowadzenie wód opadowych w rejonie ul. Staszica oraz Budowa suszarni osadów wraz z modernizacją obiektów oczyszczalni. Zadania te zostały zrealizowane w terminie określonym w KPOŚK. W jednym przypadku¹⁷ nastąpiło opóźnienie realizacji inwestycji. W wyniku wnoszenia odwołań do KIO przez Wykonawców na etapie procedury przetargowej nastąpiło 92 dniowe opóźnienie zakończenia realizacji tego zadania. Nie miało ono jednak wpływu na terminowe osiągnięcie efektów określonych w KPOŚK, gdyż uruchomienie suszarni osadów ściekowych nastąpiło 29 czerwca 2018 r., a więc 185 dni przed planowanym zakończeniem realizacji inwestycji. Opóźnienia dotyczyły jedynie prac związanych m.in. z modernizacją dróg placów i budynków na terenie oczyszczalni MPWiK. Pozostałe zadania zaplanowane do realizacji w ramach KPOŚK zostały zrealizowane przed datą określoną w Programie. Realizacja powyższych zadań przyczyniła się do spełnienia trzech warunków zgodności z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG w zakresie wydajności, standardów oczyszczania oraz odsetka mieszkańców przyłączonych do kanalizacji sanitarnej oraz rozszerzenie możliwości zagospodarowania osadu ściekowego dzięki osiągnięciu wyższego wskaźnika procentowego SM, tj. 90%.

MPWiK realizował w latach 2018-2020 szereg inwestycji nieujętych w KPOŚK. Dotyczyły one rozbudowy istniejących lub budowy nowych odcinków sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w tym realizowanych na wniosek mieszkańców¹⁸. Dokonano również: modernizacji obiektów i urządzeń na terenie oczyszczalni ścieków¹⁹, trzech krat KMP na przepompowni ścieków przy ul. Trembeckiego - 1 krata, Przebudowa (modernizacja) istniejących przepompowni ścieków na terenie m. Rzeszowa. Zakończenie realizacji tych zadań nastąpiło do 30 września 2020 r.

¹⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 939 t. j.

¹⁷ Budowa suszarni mechanicznej osadów ściekowych wraz z modernizacją obiektów oczyszczalni ścieków w Rzeszowie

¹⁸ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200mm,L=89,0m przy ul. Krakowskiej, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200mm, L=164,0m przy ul. Betańskiego, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200mm, L=154,0m przy ul. Dębickiej, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200mm, L=315,0m przy ul. Wywrockiego, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200mm, L=258,0m przy ul. Wywrockiego, Modernizacja sieci kanalizacyjnej PVCø200,L=85,0m w ul. Przybosia, Budowa kanalizacji sanitarnej PVCø160mm, L=41,0m w ul. Lipowej, Budowa sieci kanalizacji sanitarnej PEø160,0m L=72,0m przy ul. Bulwarowej, Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej PVCø200,0m L=72,0m przy ul. Broniewskiego.

¹⁹ Przepompownia Osadu Przefermentowanego oraz Stacja Zlewczą Tłuszczu z Pompownią (w części elektrycznej i AKPiA), Modernizacja układów zasilania i sterowania Osadników Wtórny (w części elektrycznej i AKPiA), Podłączenie analizatorów sieci z rozdzielni NN Prawy Brzeg i Lewy Brzeg do systemu SCADA Oczyszczalni Ścieków, Hermetyzacja obiektów oczyszczalni ścieków, Modernizacja węzła biogazu: (dmuchawa biogazu, osuszacz biogazu), Modernizacja systemu mieszania w wydzielonej komorze fermentacyjnej WKF-C- obiekt 4.1, Modernizacja trzech krat schodkowych w budynku krat – kraty zgrzeblowe z systemem transportu skratek, Rozbudowa monitoringu, Remont modułów kogeneracyjnych,

Na potrzeby sporządzenia przez Miasto Rzeszów sprawozdania z realizacji KPOŚK, jednostka kontrolowana przedkładała rokrocznie sprawozdanie z realizacji przewidzianych w nim zadań. Sprawozdania były przekazywane do UM Rzeszowa przez pracownika MPWiK, stąd też brak jest dowodów, mogących wskazać termin ich przekazania. W udostępnionych dokumentach nie było pism ze strony Miasta Rzeszowa wskazujących na opieszałość MPWiK w tym zakresie. Prezydent Miast Rzeszowa nie występował ponadto o wyjaśnienie lub też skorygowanie przekazanych danych.

W okresie objętym kontrolą, Miasto Rzeszów dwukrotnie dokonywało kontroli MPWiK w Rzeszowie. Organ kontrolujący nie stwierdził żadnych nieprawidłowości w zakresie zbierania ścieków, jak również zaopatrzenia w wodę. Nie były również sformułowane wnioski pokontrolne wymagające przez MPWiK Rzeszów ich realizacji.

Dane zawarte w sprawozdaniach przekazywanych na potrzeby sporządzenia przez Miasto Rzeszów były niezgodne z rzeczywistym stanem w zakresie odprowadzania ścieków sanitarnych, gdyż nie uwzględniały one podziału na ilość ścieków zbieranych do oczyszczenia w ramach aglomeracji oraz spoza jej terenu. W sprawozdaniach przekazywanych na potrzeby sporządzenia przez gminę sprawozdania z realizacji KPOŚK MPWiK wskazywało, iż 15 740 215 m³ w 2018 r. oraz 16 313 269 m³ w 2019 r. ścieków sanitarnych zebranych było z obszaru aglomeracji, podczas gdy z terenu aglomeracji zbieranych było w powyższych latach odpowiednio 15 198 215 oraz 15 682 269 m³.

Pan Robert Potoczny Prokurent, Dyrektor ds. Technicznych (dalej Dyrektor) wyjaśnił iż *w związku z tym, iż ścieki odprowadzane spoza terenu aglomeracji stanowią znikomy % (niepełna 4%) w stosunku do całkowitej ilości ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni, na potrzeby sporządzania sprawozdań z realizacji KPOŚK MPWiK przekazuje całkowitą ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni (łącznie ze ściekami pochodzącymi spoza aglomeracji).*

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska Dyrektora, uzasadniającego przekazywanie nieprawidłowych danych gminie niskim procentem różnicy w ilości ścieków odprowadzanych łącznie oraz z terenu aglomeracji, gdyż na tej podstawie sporządzane są zbiorcze zestawienia z KPOŚK pozwalające na właściwą ocenę stanu gospodarki ściekowej kraju. Pomimo iż jak wskazał słusznie Dyrektor, różnica ta wynosi 4%, niemniej jednak w sytuacji przekazywania nierzetelnych informacji przez wiele jednostek podobnie jak MPWiK, wiedza krajowych organów decyzyjnych byłaby niezgodna ze stanem faktycznym, utrudniając tym samym podejmowanie decyzji dot. kierunków ewentualnych zmian organizacji gospodarki ściekowej.

(akta kontroli str. 157-192, 443-447)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

MPWiK przekazywał nieprawidłowe dane do Prezydenta Miasta Rzeszowa niezbędne do sporządzenia sprawozdania z realizacji KPOŚK. Pomimo iż, jednostka dysponowała informacjami o ilościach ścieków zbieranych w ramach aglomeracji i spoza jej terenu, to w sprawozdaniu wykazywała całkowitą ilość ścieków jako pochodzącą z obszaru aglomeracji.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania MPWiK Rzeszów w obszarze planowania, monitorowania, koordynowania i nadzorowania realizacji zadań w zakresie gospodarowania ściekami oraz podejmowania działań zmierzających do jego ciągłej poprawy.

Jednostka kontrolowana przedłożyła Prezydentowi Miasta Rzeszowa Wieloletni Plan oraz jego aktualizacje dostosowujące go do bieżącej sytuacji finansowej i potrzeb MPWiK. Dane zawarte w Planie Wieloletnim były spójne z AKPOŚK. Terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć będących w gestii MPWiK w Rzeszowie, określonych w AKPOŚK 2017, pozwalały na osiągnięcia zamierzonych efektów.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, za nierzetelne uznać należy przekazywanie przez MPWiK nieprawidłowych danych niezbędnych do sporządzenia przez gminę sprawozdania z realizacji KPOŚK poprzez ujmowanie sumy wszystkich zebranych ścieków jako pochodzących z terenu aglomeracji.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Zbieranie ścieków komunalnych

MPWiK określał stopień skanalizowania gminy w oparciu o szacunek uwzględniający liczbę zameldowanych osób oraz ilość ścieków odebranych z bezodpływowych zbiorników oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Na potrzeby szacowania przyjęto średnią normatywną ilość wytworzoną przez jedną osobę w ciągu roku²⁰.

Liczba osób korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków wyliczana była w oparciu o ilość wydanych przez MPWiK zgód na przyjęcie powstających osadów oraz przyjętej średniej liczby osób zamieszkujących gospodarstwo domowe (3-4 osoby).

Na podstawie tych danych przyjęto procent skanalizowania Miasta Rzeszowa na poziomie 98,87% w 2018 r., 99,4% w 2019 i 2020.

Według tych szacunków w 2018 r. 191 198 osób korzystało z sieci kanalizacji sanitarnej, w 2019 r. – 195 030, w 2020 r. 195 640.

MPWiK w wyniku analizy i porównania danych dot. ilości dostarczonej wody w stosunku do ilości ścieków oddanych ze zbiorników bezodpływowych, typowa gospodarstwa, które należy poddać szczegółowej kontroli przez Miasto Rzeszów w zakresie zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa odprowadzania ścieków sanitarnych. MPWiK kilkakrotnie występował do Miasta Rzeszowa, wskazując na zasadność podłączenia gospodarstw do zbiorczego systemu sieci kanalizacji sanitarnej.

MPWiK prowadził ewidencję awarii sieci kanalizacyjnych, stacji zlewnej oraz obiektów oczyszczalni ścieków (w tym suszarni osadu ściekowego).

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. na oczyszczalni ścieków nie wystąpiły awarie instalacji związanych z komunalnymi osadami ściekowymi. Wystąpiły jedynie przerwy technologiczne związane z przeglądami okresowymi, które nie miały wpływu na ciągłość pracy instalacji.

Wszystkie zgłaszane awarie sieci kanalizacji sanitarnej odnotowywane były w osobnych rejestrach. Podstawowymi przyczynami awarii były: niedrożność przewodów, awarie przepompowni ściekowych oraz zapadnięcia w terenie. W przypadku sieci kanalizacji wykonanej z betonu lub kamionki, najczęstszą

²⁰ 36 m³/os/rok

przyczyną awarii była degradacja materiału wynikająca z długiego okresu eksploatacji. Na tego typu kanalizacji występowały również rozszczelnienia lub pęknięcia wynikające z obciążeń mechanicznych oraz ruchów i osiadania ziemi. Kanalizacja wykonana z PCV podlegała awariom wynikającym z uszkodzeń mechanicznych np. podczas wykonywania prac przewiertowych. Niedrożności występujące na sieciach kanalizacji nie były zaliczane do awarii. Ich przyczyną był nadmiar odpadów stałych deponowanych przez mieszkańców, które mogły powodować zmniejszenie przepustowości przewodów kanalizacyjnych (szmaty, ręczniki, tłuszcze, chusteczki jednorazowe, materiały budowlane itp.).

W okresie objętym kontrolą liczba awarii sieci ujętych w Rejestrze przedstawiała się następująco 2018 r. – 1.171, - 2019 r. – 1.118, - do 30 września 2020 r. – 1.098.

Wszystkie awarie były usuwane w sposób doraźny we własnym zakresie przez zespół pracowników MPWiK w dniu zgłoszenia awarii lub w zależności od dostępnych zasobów w najszybszym możliwym terminie. W sytuacjach konieczności wyłączenia fragmentu sieci kanalizacji, następowała blokada ścieków w jednej ze studni posadowionych na kanale. Ścieki przepompowywane były wówczas za pomocą pomp do miejsca zrzutu. W latach 2018-2020 nie było przypadków odprowadzania ścieków bez oczyszczenia.

Odcinki kanalizacji, na których awarie się powtarzały, były poddawane inspekcji i zgłaszane do modernizacji w celu zabezpieczenia ich przed dalszymi awariami. Na podstawie analizy materiału wideo z przeprowadzonych inspekcji, podejmowane były decyzje odnośnie potrzeby modernizacji lub remontu określonych odcinków kanalizacji sanitarnej.

Naprawy były dokonywane metodą bezwykopową, bez zmniejszania średnicy nominalnej rurociągu (np. poprzez wprowadzanie „rękawa termoutwardzalnego”).

MPWiK dokonywał przeglądów rocznych oraz pięcioletnich sieci kanalizacji sanitarnej w oparciu o przepisy art. 62 Prawa budowlanego (coroczne i pięcioletnie). Kontrole pięcioletnie kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Rzeszowa zostały przeprowadzone w kwietniu i czerwcu 2018 r. W wyniku kontroli pięcioletnich i rocznych sporządzano protokoły zawierające ewentualne potrzeby zlecenia prac naprawczych lub modernizacyjnych. W roku 2018 dotyczyło to dwóch fragmentów kanalizacji, w roku 2019 - pięciu, w roku 2020 - siedmiu. Prowadzono 35 książek obiektów dot. sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków.

Przedsiębiorstwo na bieżąco dokonywało modernizacji i remontów sieci kanalizacji sanitarnej. Propozycje remontów i modernizacji były przedkładane Radzie Nadzorczej, przez którą były przyjmowane do realizacji. Plany remontów i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej były również uwzględnione w Planie rozwoju. Wszystkie remonty zaplanowane na lata 2018-2019 zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem. W związku z wystąpieniem obostrzeń spowodowanych zagrożeniem epidemiologicznym koronawirusa COVID-19 nastąpiły opóźnienia realizacji zadań zaplanowanych do wykonania w 2020 r. i w konsekwencji aktualizacji Planu Rozwoju w części dotyczącej roku 2020. W jej wyniku zmniejszono środki zaplanowane na inwestycje z 34 464,5 tys. zł do 28 446,2 tys. zł, środki przeznaczone na remonty ograniczono z 2 075 tys. zł do 1 638 tys. zł (łącznie zredukowano plany remontów i inwestycji o 7 455 tys. zł).

Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. wpłynęło łącznie 2.651 wniosków o przyłączenie do kanalizacji sanitarnej. W 132 przypadkach przekazano wnioskującym informację o braku możliwości podłączenia ze względu na brak sieci kanalizacji sanitarnej. Były to przypadki nieruchomości, w pobliżu, których nie było niezbędnej infrastruktury technicznej (brak kanalizacji - brak możliwości technicznych świadczenia usługi). W innych przypadkach MPWiK nie wydawał

decyzji odmawiających zawarcie umowy oraz przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej. Wnioski o zawarcie umowy rozpatrywane były pozytywnie. Podpisano łącznie 1.494 umowy na zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków sanitarnych lub wyłącznie odprowadzanie ścieków sanitarnych. Dyrektor wyjaśnił, iż „wnioskodawca po uzyskaniu warunków technicznych realizował (lub nie) inwestycję, następnie zgłaszał ją do odbioru technicznego. Następnie w przypadku realizacji inwestycji, zgłaszał się celem podpisania stosownej umowy.

(akta kontroli str. 322-365)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania MPWiK w obszarze zbierania ścieków komunalnych.

MPWiK w Rzeszowie realizował zadania w oparciu o zezwolenie na zbiorowe odprowadzanie ścieków na obszarze swojego działania. Kontrolowana jednostka posiadała szacunkową wiedzę o liczbie i procencie mieszkańców korzystających w latach 2018 - III kwartał 2020 z sieci kanalizacji sanitarnej, zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

MPWiK regularnie przeprowadzał kontrole stanu technicznego sieci kanalizacji sanitarnej znajdującej się poza terenem oczyszczalni ścieków. Ponadto jednostka kontrolowana na bieżąco planowała i terminowo wykonywała remonty sieci kanalizacji sanitarnej.

Jednostka na bieżąco planowała również inwestycje budowy bądź modernizacji kanalizacji sanitarnej na wniosek mieszkańców zgłaszających akces do przyłączenia do zbiorczego systemu odbioru ścieków sanitarnych.

OBSZAR

3. Oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych

3.1 Zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków komunalnych.

Opis stanu
faktycznego

MPWiK Rzeszów odprowadzał oczyszczone ścieki komunalne na podstawie pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód wydanego przez Marszałka Województwa Podkarpackiego 1 października 2014 r.²¹. Pozwolenie dopuszczało maksymalną dopuszczalną ilość zrzucanych ścieków w wysokości 5 800 m³/h, 54 500 m³/d, 19 950 000 m³/r. Odbiornikiem była rzeka Wisłok z wylotem zlokalizowanym w km 58+300 o współrzędnych geograficznych N-50° 0,3' 49,06", E- 22° 00,1' 0,3,51". Pozwolenie było ważne do 30 września 2024 r.

W warunkach normalnej pracy, dopuszczalny stan i skład ścieków odprowadzanych do wód odbiornika przedstawiał się następująco: temperatury do 35°C, pH 6,5-9, BZT₅ do 15 mg/l, ChZT do 125 mg/l, zawiesiny ogólne do 35 mg/l, azot ogólny do 1 mg/l, fosfor ogólny do 1 mg/l, azot amonowy do 10 mg/l, azot azotynowy do 1 mg/l, chlorki do 1000 mg/l, siarczany do 500 mg/l, ołów do 0,5 mg/l, cynk do 2 mg/l, nikiel do 0,5 mg/l, miedź do 0,5 mg/l, kadm do 0,2 mg/l – średnia miesięczna, do 0,4 mg/l średnia dobową, chrom ogólny do 0,5 mg/l, chrom⁺⁶ do 0,1 mg/l, cyjanki wolne do 0,1 mg/l, cyjanki związane do 0,5 mg/l, fluorki do 25 ng/l, fenole lotne do 0,1 mg/l, substancje ekstrahujące się eterem naftowym do 50 mg/l, węglowodory ropopochodne do 15 mg/l, surfaktanty anionowe do 5 mg/l. W decyzji określono również maksymalne stężenia substancji w czasie rozruchu oczyszczalni rozbudowywanej lub przebudowywanej oraz w czasie awarii urządzeń istotnych dla

²¹ Decyzja znak OS-II.7322.141.2014.PC z 1 października 2014 r., zmienionej decyzją OS-II.7322.83.1.2015.PC z 2 października 2015 r. obowiązująca do 30 września 2024 r.

realizacji pozwolenia wodnoprawnego. Wartości te są zgodne z warunkami określonymi w tabeli II do rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych²². Kontrola przeprowadzona wspólnie z pracownikami WIOŚ nie wykazała nieprawidłowości w tym zakresie.

Technologia oczyszczania ścieków składała się z części mechanicznej oraz biologicznej. Oczyszczanie mechaniczne ścieków odbywało się w oparciu o proces cedzenia, flotacji i sedymentacji w obiektach: hala krat (kratki schodowe, prasopłuczka skratek), dwa zhermetyzowane piaskowniki dwukomorowe, zespół urządzeń do odwadniania piasku oraz dwa osadniki wstępne radialne. Dodatkowymi obiektami zaangażowanymi w mechaniczny proces oczyszczania ścieków był zbiornik retencyjny ścieków opadowych oraz Stacja zlewna nieczystości ciekłych dowożonych do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi.

Część biologiczna realizowana była poprzez proces osadu czynnego z podwyższonym usuwaniem związków biogenych realizowanym w reaktorach biologicznych (komory defostatacji, komory nityfikacji, osadniki wtórne). Układ oczyszczania biologicznego wyposażony był ponadto w halę dmuchaw, stację koagulantów, rozdzielacz ścieków i osadów, korytko pomiarowe ścieków oczyszczonych, pompownię powodziową, pompownię części pływających oraz pompownię osadu recykulowanego i nadmiernego. W wyniku procesu oczyszczania ścieków dopływających, nieczystości ciekłych, osadów oraz odpadów dowożonych do oczyszczalni powstawał osad wstępny i osad nadmierny. Przeróbka osadów ściekowych, tj. wstępnego i nadmiernego po zagęszczeniu oparta była o proces mezofilowej fermentacji przebiegający w czterech komorach fermentacyjnych (WKF). Osad przefermentowany przetłaczany był do zbiornika osadu przefermentowanego, pełniącego funkcję zbiornika magazynowo buforowego dla osadu, przed końcowym odwodnieniem w prasie. Odwodniony osad był magazynowany.

Analiza raportów z badań oczyszczonych ścieków przekazywanych do WIOŚ, jak również wyniki kontroli przeprowadzonej przez WIOŚ na wniosek NIK wskazują, iż, stan urządzeń technologicznych oczyszczalni ścieków zapewniał uzyskanie parametrów odprowadzanych ścieków zgodnych z warunkami pozwolenia na szczególne korzystanie z wód. MPWiK wykonywał kontrole: stanu technicznego obiektów technologicznych raz w roku w celu sprawdzenia ich stanu technicznego oraz raz na pięć lat sprawdzającą stan techniczny oraz ich przydatność do użytkowania, jego estetyki, otoczenia, instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażenia, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz pkt 2 Prawa budowlanego. Kontrole takie były przeprowadzane na wszystkich odcinkach kanalizacji sanitarnej Miasta Rzeszów i posiadały książki obiektów. Protokoły z powyższych kontroli były załączone do książek obiektów. MPWiK prowadził książki 59 obiektów budowlanych, które dotyczyły ciągów technologicznych oczyszczania ścieków, gospodarowania powstałymi odpadami oraz zagospodarowywania osadów ściekowych. W wyniku kontroli nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. Wszystkie objekty były sprawne i zdadne do użytkowania. Prawdopodobność działania MPWiK w tym zakresie potwierdzają również wyniki kontroli Powiatowego Inspektora Budowlanego, który dokonał kontroli w tym zakresie 17 listopada 2020 r. W wyniku kontroli nie

²² Z 12 lipca 2019 r. Dz. U. z 2019 r. poz. 1311

stwierdzono wad kontrolowanych obiektów. Wskazywano jedynie na potrzebę konserwacji lub wymianę elementów eksploatacyjnych. Fakt ich przeprowadzenia był odnotowywany. W MPWiK prowadzony był rejestr eksploatacji i rejestr awarii, gdzie na bieżąco prowadzone były zapisy dotyczące prac remontowych, awaryjnych i konserwacyjnych. Elementy eksploatacyjne urządzeń technologicznych były sukcesywnie wymieniane lub naprawiane (np. smarowanie prasy, wymiana taśmy listw zgarniacza, wymiana pompy osadu (nowa zagęszczarka), wymiana przenośnika ślimakowego sita odwadniającego itp.). MPWiK dysponował własnym laboratorium, w którym wdrożony był system zarządzania jakością laboratorium badawczego, potwierdzony akredytacją PCA NR AB 1036. Pobór próbek do badań był zautomatyzowany, przy użyciu samplera. Badania były wykonywane metodami referencyjnymi zgodnie z zakresem określonym w pozwoleniu wodnoprawnym oraz zatwierdzonym harmonogramem. MPWiK prowadził również badania ścieków surowych dopływających do oczyszczalni oraz po fazie oczyszczania mechanicznego. MPWiK przysyłał wyniki pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji oczyszczalni do WIOŚ oraz Dyrektora Zarządu Zlewni Krosno.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków nieuznania przez WIOŚ przedłożonych wyników pomiarów ilości, stanu i składu ścieków czy też minimalnego procentu redukcji substancji zanieczyszczających w procesie oczyszczania ścieków. WIOŚ nie wszczynał w związku z powyższym postępowań w sprawie ustalenia opłaty podwyższonej za odprowadzanie ścieków.

Przedsiębiorstwo na bieżąco planowało i przeprowadzało niezbędne remonty obiektów oczyszczalni. Były one uwzględniane w Planie rozwoju. Zostały one omówione w obszarze „Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej”.

Działania te skutkowały dotrzymaniem warunków odprowadzania ścieków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym. MPWiK prowadził ciągły pomiar ilości odprowadzanych ścieków poprzez przepływomierz elektromagnetyczny, komputerowo rejestrowany i odnotowywany w rejestrze.

(akta kontroli str. 179-205, 443-446)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2 Zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych.

Opis stanu
faktycznego

MPWiK wytwarzał odpady w wyniku eksploatacji oczyszczalni ścieków, takie jak: ustabilizowane komunalne osady ściekowe (190805) (dalej osady ściekowe), skratki (190801), mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe niezawierające związków chlorowcoorganicznych (130205*), minerały (191209), zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w grupie 160209 do 160212 (160213*), żelazo i stal (170405) sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach) tkaniny do wycierania i ubrania ochronne (150202*). Łącznie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. wytworzono 58 118,669 Mg odpadów.

MPWiK prowadził gospodarkę odpadami w oparciu o decyzję Marszałka Województwa Podkarpackiego²³ udzielającą pozwolenia na wytwarzanie odpadów oraz zezwolenia na przetworzenie odpadów w instalacji oczyszczalni ścieków. W decyzji określone zostały rodzaje i masy odpadów przewidzianych do przetworzenia w procesie D8, R12, R5 i R10.

²³ OS-III.7221.48.2015.MM z dnia 20 stycznia 2016 r zmienioną decyzją OS-III.7221.5.2018.SP z dnia 3 września 2018 r. – ważna do 31 grudnia 2025.

MPWiK wytworzył w roku 2018 21 800 Mg komunalnych osadów ściekowych w roku 2019 – 21 800 Mg oraz od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2020 r. – 13 357 Mg – ustabilizowany procesem fermentacji osad odwodniony do 63% s. m., 912,37 Mg osad wysuszony do 95% s. m.²⁴ Odpady te zostały przekazane do: firmy Rafit, NEW KOM oraz Lafarge. Podmioty Rafit oraz New KOM odbierały osady ściekowe celem poddania ich odzyskowi w procesie R3²⁵. Firma Lafarge poddawała je procesowi odzysku w procesie R1. Podmioty odbierające osady ściekowe celem ich odzysku, posiadały stosowne zezwolenia w tym zakresie.

Odbiorcą osadu na cele rolnicze była firma P. H. U. „Zieliński”. Odebrała ona w roku 2018 17 800 Mg, w 2019 r. 13 923 Mg oraz od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2020 r. 11 092 Mg w przeliczeniu na suchą masę odpowiednio 3 435 Mg, 2 630 Mg oraz 2 050 Mg. Z ustaleń kontroli wynika, iż zarówno osady ściekowe, jak również grunty, na których osady miały być deponowane podlegały badaniom przez akredytowane laboratorium²⁶. Ponadto pracownik MPWiK ustalał maksymalną dopuszczalną dawkę osadów na danej działce na podstawie wyników analizy laboratoryjnej osadów i gruntów, którą wraz z wynikami badań komunalnych osadów ściekowych przekazywał pisemnie odbiorcy. Ilości te nie przekraczały dopuszczalnej dawki osadów ściekowych, które mogą być stosowane w ciągu trzech lat na jednostkę powierzchni gruntu, do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz,²⁷ tj. 45 Mg s. m. /ha/3 lata. Do pisma dołączana była mapka z zaznaczonymi miejscami stosowania ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych. Odpady były przekazywane na podstawie kart przekazania odpadów, a ich ilość ustalana była na podstawie wagi samochodowej. MPWiK powiadamiał WIOŚ o zamiarze przekazania osadów na określoną działkę na 7 dni przed ich przekazaniem. Zagospodarowanie osadów ściekowych odbywało się na terenie województwa podkarpackiego²⁸ na potrzeby uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji paszy. Komunalne osady ściekowe przekazywane na cele nierolnicze, były poddawane przez odbiorców odpadów procesom R3, R1.

Na podstawie przedłożonych przez MPWiK kart ewidencji osadów ściekowych ustalono, iż w roku 2019 przekazano 597,5 Mg osadów oraz w roku 2020 - 912,7 Mg firmie Lafarge Cement S.A. w celu odzysku w procesie termicznego przekształcania (R1). Podmiot ten posiadał pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji do unieszkodliwiania odpadów²⁹.

W roku 2018 procesowi odzysku R3 poddano osady ściekowe w ilości 3 400 Mg, w 2020 r. - 4 100 Mg. Procesowi obróbki w procesie R10 do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia i produkcji pasz przeznaczono w roku 2018 - 17 800 Mg, w 2019 r. - 13 923 Mg oraz w roku 2020 - 11 092 Mg.

Wszystkie urządzenia technologiczne służące na terenie oczyszczalni ścieków zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych były we właściwym stanie technicznym. Urządzenia były poddawane okresowym przeglądom, podobnie jak

²⁴ W roku 2020 po raz pierwszy przekazano osad osuszony do poziomu 95% s. m.

²⁵ W roku 2018 również firma P.H.U. Zieliński odbierała osady ściekowe celem odzysku w procesie R3 w ilości 34445,38 Mg

²⁶ Grunty, na których była planowane stosowanie ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych były poddawane badaniom wykonywanym przez JARS S. A. Łajski, posiadającego akredytację PCA 1095 (metoda akredytowana z zakresu elastycznego – równoważna do referencyjnej)

²⁷ § 3 ust. 7 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych Dz. U. z 2015 r. poz. 257

²⁸ Duńkowice, Młyny, Szówsko, Surochów, Makowisko, Korzenica, Zaleska Wola,

²⁹ Decyzja znak ŚR.III.6618-3/04 Wojewody Świętokrzyskiego. z 15 grudnia 2004 zmieniona decyzjami Marszałka Województwa Świętokrzyskiego: OWŚ.VII.7651-16/2010 z 20 sierpnia 2010 r., OWŚ.VII.7222.11.2011 z 23 sierpnia 2011 r., OWŚ.VII.7222.15.2012 z 16 sierpnia 2012 r., OWŚ.VII.7222.24.2012 z 12 grudnia 2012 r., OWŚ.VII.7222.20.2013 z 16 września 2013 r., OWŚ.VII.7222.50.2014 z 4 grudnia 2014 r., OWŚ.VII.7222.18.2014 z 27 kwietnia 2015 r., OWŚ.VII.7222.24.2017 z 9 stycznia 2018 r.

urządzenia służące oczyszczaniu ścieków komunalnych, a części eksploatacyjne były na bieżąco wymieniane.

W okresie objętym kontrolą nie odnotowano żadnych awarii tych urządzeń. Jediną odnotowaną awarią na terenie oczyszczalni ścieków była awaria kłapy zwrotnej pompy recyrkulacji wewnętrznej³⁰.

(akta kontroli str. 179-192, 206-360)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MPWiK w obszarze oczyszczanie ścieków komunalnych i zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych.

MPWiK posiadało uregulowany stan prawny w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków i postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi. Zarówno stan urządzeń technologicznych oczyszczalni ścieków, jak również służących zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych był odpowiedni, dzięki czemu przedsiębiorstwo wypełniało warunki pozwolenia wodnoprawnego. Przedsiębiorstwo prowadziło ewidencję wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i postępowало z nimi w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

4. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

4.1 Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Opis stanu
faktycznego

Plan inwestycji i remontów urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych przewidywał wydatki w wysokości 53 463 tys. zł w roku 2018, 36 962,5 tys. zł w 2019 r. 29 738 tys. zł. Planowane wydatki dotyczące inwestycji i remontów sieci wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków wynosiły odpowiednio: 15 715 tys. zł i 31 580 tys. zł w 2018 r., 17 16 tys. zł i 11 950 tys. zł w 2019 r., 20 550 tys. zł i 2 270 tys. zł w 2020 r.³¹

Zaplanowane wydatki zapewniały realizację nie tylko zadań przewidzianych w AKPOŚK, ale również innych określonych w Planie rozwoju.

(akta kontroli str. 32-156)

MPWiK, celem zapewnienia finansowania działań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, 26 lipca 2016 r. złożył wniosek do NFOŚiGW o dofinansowanie projektu pod nazwą „Budowa suszarni mechanicznej osadów wraz z modernizacją obiektów Oczyszczalni ścieków i rozbudową sieci kanalizacyjnej miasta Rzeszowa”, którego wartość opiewała na kwotę 114 770 885,20 zł, o przyznanie kwoty dofinansowania w wysokości 56 759 709,96 zł. Termin realizacji projektu określono od 1 kwietnia 2014 r. do 31 października 2022 r. W ramach projektu planowano zrealizować: budowę suszarni mechanicznej osadów ściekowych wraz z modernizacją obiektów oczyszczalni ścieków, budowę instalacji fotowoltaicznej na terenie oczyszczalni ścieków w Rzeszowie, rozbudowę kanalizacji sanitarnej Słocina-Leśniczówka oraz kanalizacji sanitarnej na Załężu w rejonie ul. Św. Floriana i ul. Kwarcowej – Etap I, monitoring sieci wodno-kanalizacyjnej oraz zakup samochodu typu WUKO. Następnie MPWiK

³⁰ Protokół z 24 maja 2019 r.

³¹ Dane zostały wyliczone poprzez odjęcie inwestycji, modernizacji i remontów związanych z zaopatrzeniem w wodę

zawnioskował o poszerzenie zakresu rzeczowego projektu o inwestycję dot. budowy sieci kanalizacji sanitarnej od Prochowni do ul. Kwarcowej. W wyniku podpisania aneksu do umowy 16 kwietnia 2020 r. wartość całkowita projektu wzrosła do 117 195 577,19 zł, zaś przyznane dofinansowanie do kwoty 60 545 864,07 zł.

W wyniku rozstrzygnięcia postępowania przetargowego na zadanie „Monitoring sieci wodno-kanalizacyjnej” wystąpiły oszczędności w kwocie 2,61 mln zł, w związku, z czym MPWiK podjął starania o kolejne rozszerzenie projektu. Ostatecznie aneksem z 22 października 2020 r. zakres rzeczowy projektu został poszerzony o budowę sieci wodociągowej Dn400 mm wraz z siecią rozdzielczą DN150 mm oraz przejściem pod rzeką Wisłok w rejonie ul. Senatorskiej w Rzeszowie na kwotę 1,6 mln zł oraz modernizację trzech krat schodkowych w budynku krat Oczyszczalni ścieków w Rzeszowie na kwotę 1,1 mln zł.

Ponadto MPWiK pozyskał pożyczki preferencyjne z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na realizację rozbudowy kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej wraz z przepompowniami ścieków w dzielnicy Załęże w rejonie św. Floriana i Kwarcowej na kwotę 5 400 000 zł oraz sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej wzdłuż ul. Podleśnej w Rzeszowie na kwotę 1 612 800 zł.

(akta kontroli str. 378-442)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.2 Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, wydatki poniesione na realizację zadań związanych z gospodarką ściekową wyniosły 47 160,01 tys. zł w 2018 r., 16 794,40 tys. zł w 2019 r. i 4 644,71 tys. zł w 2020 r. Łącznie 68 400,62 tys. zł. Źródło finansowania stanowiły środki własne, pożyczki z WFOŚiGW oraz Funduszu Spójności.

Wydatki zostały zrealizowane zgodnie z harmonogramem finansowania. Zapewniły one realizację wytyczonych celów i efektów rzeczowych. W kwocie poniesionych wydatków mieściły się wydatki ujęte w sprawozdaniu jednostki z realizacji KPOŚK.

(akta kontroli str. 367-442)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania MPWiK w obszarze finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Jednostka kontrolowana na bieżąco planowała realizację modernizacji, remontów budowy i rozbudowy urządzeń i obiektów wykorzystywanych w procesie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. Skutecznie wykorzystywała dostępne źródła finansowania w celu realizacji inwestycji niezbędnych do uzyskania celów określonych w KPOŚK. Występujące w wyniku przeprowadzanych postępowań zamówień publicznych oszczędności, były kierowane na poczet powiększania zakresu planowanych inwestycji. Realizowała wszystkie zadania zgodnie z zaplanowanym harmonogramem wydatkując niezbędne środki finansowe.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zapewnienie przekazywania rzetelnych informacji na potrzeby sporządzania przez Prezydenta Miasta Rzeszowa sprawozdania z realizacji KPOŚK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 13 maja 2021 r.

Kontroler
Magdalena Grabowska
gł. specjalista k. p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

*p.o. WICEDYREKTORA
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. /-/
Robert Łukasz*